

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 011282
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה והבעה

הוראות לנבחן

- עברית: הבנה, הבעה ולשון
- א. משך הבחינה: שעהיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
- פרק ראשון – הבנת הנקרא – 60 נקודות
- פרק שני – הבעה בכתב – 40 נקודות
- סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לקרוא את המאמרים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
- השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – הבנת הנקרא (60 נקודות)

שאלה 1

- א. מאמר 1 (אמיר סגל): מתנגד לצמידות.
מאמר 2 (אסא כשר): תומך בצמידות.
מאמר 3 (הרב יואב אנדי): מתנגד לצמידות.
- ב. מאמר 1 – נימוק: הצמידות פוגעת במשפחות השכולות: המעבר המידי מאבל לשמחה אינו מאפשר להן להשתתף בחגיגות המדינה שלמענה נפלו יקיריהן, וזה עוול כלפי מי ששילמו את המחיר הכבד ביותר. (מתקבל גם: הצמידות אינה נובעת מרעיון עקרוני אלא מכשל בירוקרטי מקרי, שרק אחר כך הולבש עליו אתוס.)
- מאמר 2 – נימוק: הצמידות מבטאת את החובה לזכור ולהוקיר את הנופלים גם בתוך השמחה על העצמאות. (מתקבל גם: היא מסייעת להבין את ההקשר ההיסטורי של הנפילה במאבק על תקומת המדינה; או: היא מזכירה שאין להפריד בין השכול לעצמאות.)
- מאמר 3 – נימוק: הפרדה של יום אחד בין הימים תיתן לאנשים זמן להתאושש מיום הזיכרון, וכך יותר אנשים יוכלו להשתתף בחגיגות יום העצמאות. (מתקבל גם: ההפרדה תמנע את הפגיעה בכבוד יום הזיכרון – החזרות לטקסים, הקניות והחיפזון לקראת החג בעיצומו של יום הזיכרון; או: הסמליות לא תיפגע מהפרדה של יממה.)

שאלה 2

טענת הכותב היא שהמעבר מיום הזיכרון ליום העצמאות הוא מעבר חד, "בלתי אפשרי" ולא הוגן כלפי המשפחות השכולות. ציון השעה המדויקת, 19:59, מראה שהאבל נגמר לפי השעון, בדקה אחת: ברגע אחד "נסגר" יום הזיכרון ונפתחות חגיגות העצמאות. הדיוק בדקות ממחיש עד כמה המעבר מהיר, טכני ומלאכותי – אין שום רווח זמן בין העצב לשמחה, ולכן משפחה שכולה שאינה יכולה "לכבות" את אבלה בבת אחת נשארת מחוץ לחגיגה. כך מתחזקת הטענה שיש להפריד בין הימים.

שאלה 3

הכותרת "בין ניגוב הדמעות לניגוב החומוס: יום אחד, זה הכול" משתמשת באותה מילה לשתי פעולות הפוכות: ניגוב דמעות – סמל לאבל של יום הזיכרון, וניגוב חומוס – סמל למסיבת "על האש" ולשמחת יום העצמאות. החזרה על המילה מצמידה את שני הדברים זה לזה כפי שהימים צמודים זה לזה, ומבליטה את הניגוד החרף ביניהם ואת המעבר המהיר מן הקצה האחד לקצה האחר. המעבר מדמעות לפעולה יום־יומית ושגרתית כמו ניגוב חומוס יוצר גם אירוניה, וכך מחזק את טענת הכותב שהמעבר בין הימים הוא "בלתי אפשרי", מלאכותי ולא הוגן כלפי המשפחות השכולות.

שאלה 4

א. הכותב הביא את דברי בן גוריון כדי להדגים את האתוס שנוצר סביב הצמדת הימים – הרעיון שהשכול והתקומה כרוכים זה בזה ואין להפריד ביניהם. לטענתו, הצמידות נולדה מכשל בירוקרטי מקרי, ורק אחר כך "שירת" הכשל הזה את האתוס, ודברי בן גוריון מבטאים אותו "היטב". הכותב מציג את העמדה שהוא מבקר (האתוס הלאומי והצידוק הרשמי לצמידות) כדי לערער עליה מיד אחר כך: "נשאלת השאלה אם אתוס זה 'מקדש את האמצעים'", כלומר אם הוא מצדיק את הפגיעה במשפחות השכולות.

ב. "ראשית, הצמידות הזאת של יום הזיכרון ויום העצמאות מבטאת את החובה לזכור, להכיר ולהוקיר את הנופלים גם בתוך השמחה על העצמאות הלאומית של העם היהודי במדינתו." (שורות 11–12) (מתקבל גם: "ראוי להיכנס אל השמחה גם מתוך נימה של עצבות..." (שורה 16), או: "סמיכותם של יום הזיכרון ויום העצמאות מלמדת אותנו כי ראוי להיכנס ליום העצמאות מתוך יום הזיכרון." (שורות 15–16))

שאלה 5

כותב מאמר 3 מסכים שלצירוף הימים יש משמעות סמלית ואף מקבל את דברי כשר "בהערצה", אך משיב שהסמליות לא תיפגע אם יפרידו בין הימים: גם אם יחגגו את יום העצמאות ביום ו' באייר במקום ביום ה' באייר, "הסמליות לא תאבד כהוא זה מעוצמתה". לדבריו, הפרדה של יממה אף תאפשר לראות לא רק את הסמל אלא גם את האדם שמאחוריו, ויש סמלים שאם ניגע בהם – ניטיב עימם ונחזק אותם.

שאלה 6

(3) נכשלו

שאלה 7

(2) חריגות

שאלה 8

מלבד / חוץ מ- / פרט ל- (מתקבל גם: נוסף על)

שאלה 9

(1) לנסות להבין את טיבו.

שאלה 10

(3) ולא עוד

שאלה 11

בגללו (מתקבל גם: בשלו, מחמתו, בעקבותיו)

שאלה 12

(2) מן הדין להשיב לו רעה תחת טובה על מעשיו.

שאלה 13

(3) להפך

שאלה 14

(5) משמעות מרומזת

פרק שני – הבעה בכתב (40 נקודות)

שאלה 15 – מאמר לדוגמה

חגיגה שאינה פוגעת באיש

בכל ערב יום העצמאות מתמלאים שמי הארץ באורות צבעוניים, ורבים רואים במופע הזיקוקים את שיאה של החגיגה. עם זאת, בשנים האחרונות החליטו כמה רשויות להחליף את הזיקוקים במופעי לייזר ורחפנים שקטים, והחלטה זו עוררה ויכוח. לדעתי, יש לבטל את מופע הזיקוקים המסורתי ולהחליפו במופע שקט, שכן חג לאומי צריך להיות חג של כולם.

ראשית, הרעש של הזיקוקים פוגע באנשים שכבר שילמו מחיר כבד למען המדינה. לוחמים הלומי קרב רבים מעידים כי קולות הפיצוץ מחזירים אותם לרגעים הקשים ביותר בשדה הקרב, ויש מהם שנאלצים להסתגר בבית או אף לעזוב את העיר בערב החג. גם בני משפחותיהם מספרים כי הערב שאמור להיות ערב של שמחה הופך עבורם לערב של חרדה. אין זה הגיוני שדווקא ביום שבו המדינה חוגגת את עצמאותה, יסבלו אלה שנלחמו כדי להבטיח אותה.

שנית, הזיקוקים מזיקים לבעלי החיים ולסביבה. כלבים וחתולים נבהלים מן הרעש, ובכל שנה מדווחים על חיות מחמד שברחו מבתיהן ונפגעו. גם ציפורי בר נבהלות ועוזבות את קיניהן. נוסף על כך, הזיקוקים מותירים אחריהם עשן ופסולת, ולעיתים אף גורמים לשריפות. ויש בכך גם היבט כלכלי: זיקוקים נשרפים בתוך דקות ספורות, ואילו מופע רחפנים אפשר לתכנן מחדש ולהציג שוב ושוב.

המתנגדים לביטול טוענים כי הזיקוקים הם מסורת ותיקה וסמל של החג, ובלעדיהם תאבד החגיגה מקסמה. אכן, למסורת יש ערך, ואין לוותר עליה בקלות. אולם מסורת נועדה לחבר בין בני העם, ולא להרחיק מן השמחה חלק מהם. יתרה מזאת, מופע רחפנים יכול לצייר בשמיים את דגל ישראל, מגן דוד ואף את מפת הארץ, ולכן הוא מבטא את רוח החג לא פחות מן הזיקוקים. מסורות משתנות עם הזמן ומתאימות את עצמן לערכי החברה, והחידוש אינו פוגע במשמעות החג.

לסיכום, הגיע הזמן לבטל את מופע הזיקוקים ולאמץ חלופות שקטות, כפי שכבר עשו כמה רשויות מקומיות ברחבי הארץ. כך תוכל המדינה לחגוג את עצמאותה בשמחה ובהדר, ובה בעת להתחשב בלוחמים, בבעלי החיים ובסביבה. חגיגה אמיתית היא חגיגה שאיש אינו נשאר מחוצה לה.

שאלה 16 – מאמר לדוגמה

כסף ציבורי – אחריות ציבורית

ערב יום העצמאות הוא ערב של שמחה, ובכל עיר מתקיימים מופעים מושכים אליהם רבבות. אך מאחורי הבמות הנוצצות מסתתרת שאלה כבדה: האם ראוי שעיריות ישלמו לזמרים מפורסמים מאות אלפי שקלים עבור הופעה של שעה אחת? לדעתי, יש להגביל בחוק את הסכום המשולם מתקציב הערים לאומנים, כי כספי הציבור צריכים לשמש קודם כולל לצורכי הציבור.

ראשית, תקציב העירייה הוא כסף של התושבים, שנגבה מהם בארנונה ובמסים. כל שקל שמשולם לאומן נלקח ממקום אחר: מתיקון כבישים, מחינוך, מרווחה או מתרבות לאורך כל השנה. בעיר שבה בתי ספר מחכים לשיפוץ ומשפחות נזקקות מחכות לסיוע, תשלום עתק לזמר אחד אינו סדר עדיפויות נכון. יתרה מזאת, תושבים רבים כלל אינם מגיעים למופע, אך גם הם נושאים בעלותו.

שנית, היעדר הגבלה יוצר מעין "מכירה פומבית" בין הרשויות. עיריות מתחרות זו בזו על אותם אומנים, והמחירים עולים משנה לשנה. מגבלה אחידה תעצור את המרוץ הזה ותאפשר גם לרשויות קטנות ועניות לקיים חגיגה מכובדת. כיום עיר קטנה בפריפריה אינה יכולה להתחרות בעיר גדולה ועשירה, ותושביה נשארים עם חגיגה דלה. נוסף על כך, הכסף שייחסך יוכל לשמש להזמנת כמה אומנים צעירים ומקומיים במקום כוכב אחד, ובכך לקדם יוצרים חדשים מכל רחבי הארץ ולגוון את התרבות.

מנגד, יש הטוענים כי אומנים מפורסמים מושכים קהל רב, מחזקים את תחושת השמחה הלאומית ואף מביאים הכנסות לעסקים בעיר. אכן, להופעה מוצלחת יש ערך חברתי, ואיש אינו מציע לבטל את המופעים. עם זאת, הגבלת הסכום אינה מונעת מאומנים להופיע; היא רק קובעת תמורה סבירה. אומן שמבקש לחגוג עם הציבור ביום הולדתה של המדינה יכול לעשות זאת גם בשכר הוגן ולא מופרז.

לסיכום, הגבלת הסכום שמשלמות הערים לאומנים בערב יום העצמאות היא צעד הוגן ואחראי. היא תשמור על כספי הציבור, תצמצם את הפערים בין הרשויות ותאפשר חגיגה שמחה ושוויונית לכולם. לכן ראוי שהכנסת תשוב ותדון בהצעת החוק ותאשר אותה. שמחת החג אינה נמדדת בגובה הצ'ק, אלא באווירה המשותפת.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon